ГРАЃАНСКИ БУЏЕТ НА ОПШТИНА БИТОЛА ЗА 2025 ГОДИНА

- согласно прва измена на Буџет на Општина Битола за 2025 година

Битола, 2025 година

СОДРЖИНА

- ЗОШТО ГРАЃАНСКИ БУЏЕТ?
- КОИ СЕ НАДЛЕЖНОСТИТЕ НА ОПШТИНАТА?
- ШТО Е ОПШТИНСКИ БУЏЕТ И ОД ШТО СЕ СОСТОИ?
- КОИ СЕ БУЏЕТСКИТЕ АКТИВНОСТИ КОИ ГИ РЕАЛИЗИРА НАШАТА ОПШТИНА?
- КАКО ОПШТИНАТА ГИ ПРИБИРА ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИ?
- КОИ СЕ КЛУЧНИТЕ ИЗВОРИ НА ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИ?
- КОЛКУ ДАНОЧНИ ПРИХОДИ ПЛАНИРА ДА СОБЕРЕ ОПШТИНАТА?
- ДАНОЦИТЕ НА ИМОТ - ВАЖЕН СОПСТВЕН ОПШТИНСКИ ПРИХОД
- НЕДАНОЧНИ ПРИХОДИ
- КОЈА Е УЛОГАТА НА ТРАНСФЕРИТЕ ОД ЦЕНТРАЛНАТА ВЛАСТ ДОТАЦИИТЕ?
- КАДЕ И КАКО СЕ ТРОШАТ ОПШТИНСКИТЕ ПАРИ?
- КОЛКУ ПЛАНИРА ДА ПОТРОШИ ОПШТИНАТА ЗА СЕКОЈА ОДДЕЛНА НАДЛЕЖНОСТ/ПРОГРАМА - УСЛУГА ЗА ГРАЃАНИТЕ ?
- КАКО СЕ РЕАЛИЗИРА ОПШТИНСКИОТ БУЏЕТ?
- КЛУЧНИ БУЏЕТСКИ ДОКУМЕНТИ

ЗОШТО ГРАЃАНСКИ БУЏЕТ?

- Информирање на граѓаните за тоа како се собираат општинските приходи и како се трошат општинските средства.

- Едукација на граѓаните за клучните термини, принципи и начела поврзани со општинскиот буџет и локалните финансии.

- Зголемување на свесноста на граѓаните за нивната улога во буџетскиот процес на локално ниво.

- Поттикнување на поголема активност и учество на граѓаните во процесите на планирање и реализација на општинскиот буџет.

- Запознавање на граѓаните со донесениот БУЏЕТ ЗА 2025 год., како и со сите негови дополнителни измни и неговите основни карактеристики - структура – кои се и колкави се општинските приходи и каде општината планира да ги потроши јавнте ресурси.

КОИ СЕ НАДЛЕЖНОСТИТЕ НА ОПШТИНАТА?

- Урбанистичко (урбано и рурално) планирање
- Заштита на животната средина и природата
- Локален економски развој
- Комунални дејности
- Култура
- Спорт и рекреација
- Социјална заштита и заштита на децата
- Образование
- Здравствена заштита
- Заштита и спасување
- Противпожарна заштита
- Надзор над вршењето на работи од нејзина надлежност
- Други надлежности определени со закон.

ШТО Е ОПШТИНСКИ БУЏЕТ И ОД ШТО СЕ СОСТОИ?

Буџетот на единицата на локалната самоуправа претставува годишен план на приходи, други приливи и одобрени средства и ги вклучува основниот буџет, буџетот на дотации, буџетот на донации, буџетот на заеми и буџетот на самофинансирачки активности. Буџетот на локалната самоуправа ги демонстрира вредностите и приоритетите на локалната самоуправа. Буџетирањето и техниките на финансиското планирање се клучни елементи во одржувањето на фискалниот интегритет на локалната самоуправа.

Приходи	Расходи
- Даночни приходи	- Плати и надоместоци
- Неданочни приходи	- Резерви и недефинирани расходи
- Капитални приходи	- Стоки и услуги
- Трансфери и донации	- Камати
- Задолжување во земјата	- Субвенции и трансфери
- Задолжување во странство	- Социјални бенефиции
	- Капитални расходи
	- Отплата на главнина

КОИ СЕ БУЏЕТСКИТЕ АКТИВНОСТИ КОИ ГИ РЕАЛИЗИРА НАШАТА ОПШТИНА?

При подготовка на Буџетот на Општина Битола за 2025 год. активно учество зедоа граѓаните на Општина Битола преку организирање на 4-ри буџетски форуми. Исто така граѓаните зедоа учество преку бројни предлози кои ги даваа при посетата на населените места од страна на Градоначалникот и општинската администрација.

КАКО ОПШТИНАТА ГИ ПРИБИРА ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИ?

Ефикасното обезбедување и собирање на општинските приходи се основа за обезбедувањето на потребните јавни добра и услуги на граѓаните на општината. Оттука во продолжение се претставени (нивната висина, процент на учество) основниот буџет на општината и дополнителните главни "потоци" на приливи во општинскиот буџет – сопствени приходи, дотации – централна власт, донации, задолжување итн.

БУЏЕТ НА ОПШТИНИТЕ е годишен план на приходи, други приливи и одобрени средства и ги вклучува основниот буџет, буџетот на дотации, буџетот на донации, буџетот на заеми и буџетот на самофинансирачки активности. Додека ОСНОВЕН БУЏЕТ на општината е годишен план на приходи, други приливи и одобрени средства со буџетот за финансирање на основните надлежности на општината. ДОТАЦИЈА преставува трансфер од Буџетот на Република Северна Македонија и буџетите на фондовите до буџетот на општината. ДОНАЦИЈА се строго наменски средства од донатори врз основа на склучен договор. САМОФИНАНСИРАЧКИ АКТИВНОСТИ се годишни приходи на буџетските корисници кои се дополнителни на нивните основни законски активности.

Табела 1. Приходи на општината (во денари и структура во %)

Приходна сметка	Износ (денари)	Структура на приходите (во %)
Основен буџет на општините	1.458.378.112	49%
Донации	58.774.007	1,98%
Самофинансирачки активности	150.852.500	5,09%
Дотации	1.297.622.981	43,76%

Графикон 1. Структура на општинските приходи по видови сметки (во %)

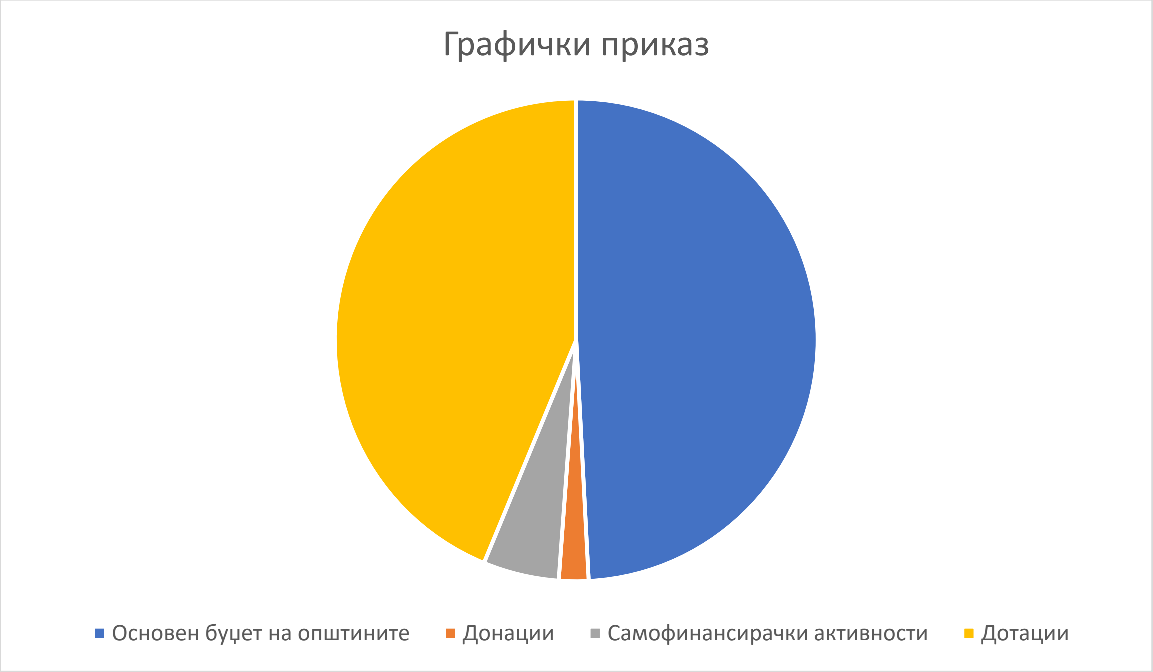

КОИ СЕ КЛУЧНИТЕ ИЗВОРИ НА ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИ?

ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИТЕ во буџетот се даноците и други задолжителни плаќања, кои се утврдени со закон. Од посебна важност се СОПСТВЕНИ ИЗВОРИ НА ПРИХОДИ на општината кои вклучуваат локални даноци, локални такси и локални надоместоци, приходи од сопственост на општината, самопридонес, парични казни, донации и други приходи утврдени со закон.

Во продолжение се прикажани клучните извори на приходи кои општината планира да ги обезбеди во 2025 година.

Највисок износ на приходи ќе се обезбедат од трансфери и донации од околу 70% или 2.076.218.004 денари и даночните приходи во износ од 593.990.000 денари или 20%.

Табела 2. Вкупни приходи на општината согласно економската класификација (износ во денари и структура во %)

Вид на приход	Износ (денари)	Учество во вкупните приходи (во %)
Даночни приходи	593.990.000	20%
Неданочни приходи	193.915.296	6,54%
Капитални приходи	101.505.000	3,42%
Трансфери и донации	2.076.218.004	70%

Графикон 2. Структура на приходи на општина според економската класификација (во %)

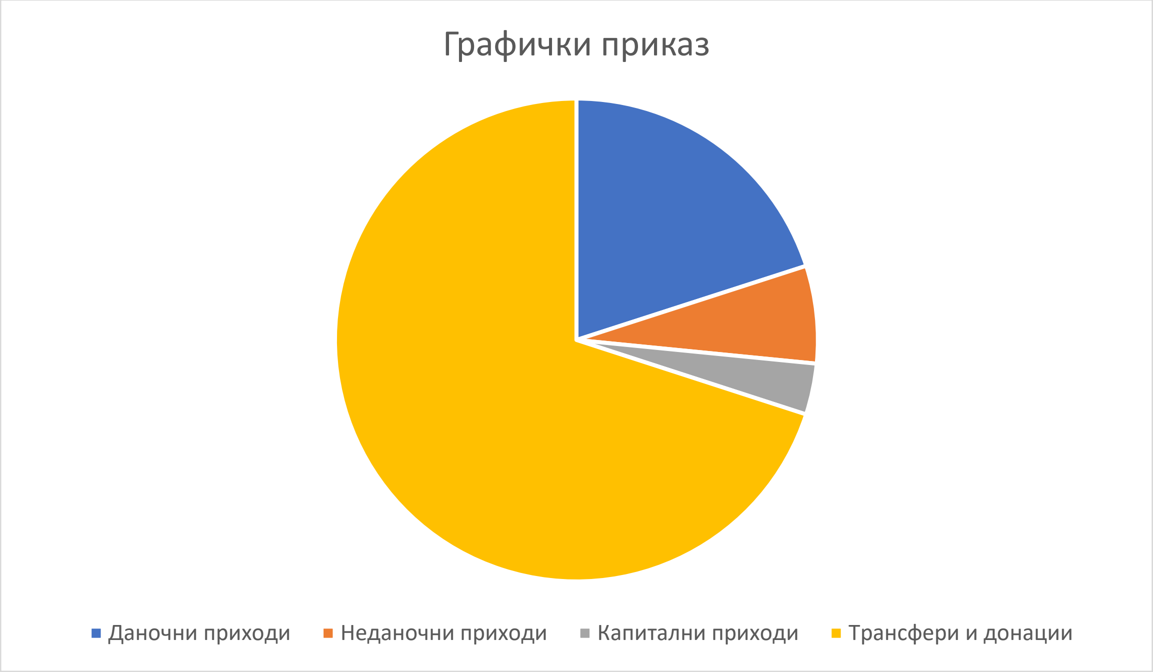

КОЛКУ ДАНОЧНИ ПРИХОДИ ПЛАНИРА ДА СОБЕРЕ ОПШТИНАТА?

Даночните приходи се основен и најзначаен дел од сопствените приходи на општината, оттука во продолжение Ви претставуваме колкави износи на даночни приходи планира да собере општината во следната година. Исто така е претставена структурата која покажува кои даночни приходи е планирано да имаат најголем удел во општинските приходи.

Табела 3. Клучни даночни приходи на општината (износ во денари и структура во %)

Приходна сметка	Износ (денари)	Учество во даночните приходи (во %)
Надомест за уредување на градежно земјиште	160.000.000	26,94%
Комунална такса за кристење и одржување на јавното осветлување	120.000.000	20,20%
Данок на промет на недвижност	65.000.000	10,94%
Данок на имот на физички лица	65.000.000	10,94%
Данок на имот од правни лица	25.000.000	0,04%

Најмногу даночни приходи општината планира даа обезбеди од надоместок за уредување на градежно земјиште и комунална такса за користење и одржување на јавно осветление, додека данокот за наследство и подарок ќе имаат помало учество во вкупниот даночен приход.

Графикон 3. Даночни приходи на Општина Битола (во %)

ДАНОЦИТЕ НА ИМОТ - ВАЖЕН СОПСТВЕН ОПШТИНСКИ ПРИХОД

Даноците на имот се еден од најважните сопствени извори на приходи на општината. Планираната структура за 2025 година на посебните видови на Даноци на имот е прикажана во продолжение.

Графикон 4. Структура на даноците на имот во вкупните приходи по основ данок на имот на Општина Битола (во %)

НЕДАНОЧНИ ПРИХОДИ

Неданочните приходи кои планира да ги собере општината во 2025 година се прикажани во продолжение. Најголем износ на неданочни приходи треба да бидат обезбедени од други неданочни приходи со 58,%, додека најниска пропорција се очекува кај приходите од глоби, судски и административни такси со 6,97%.

Табела 4. Видови неданочни приходи (износ во денари и структура во %)

Вид на неданочни приходи	*Износ (денари)*	*Учество во вкупните неданочни приходи (во %)*
Глоби, судски и административни такси	3.000.000	6,97%
Такси и надоместоци	15.000.000	34,83%
Други неданочни приходи	25.062.796	58,20%

Графикон 5. Видови неданочни приходи (структура во %)

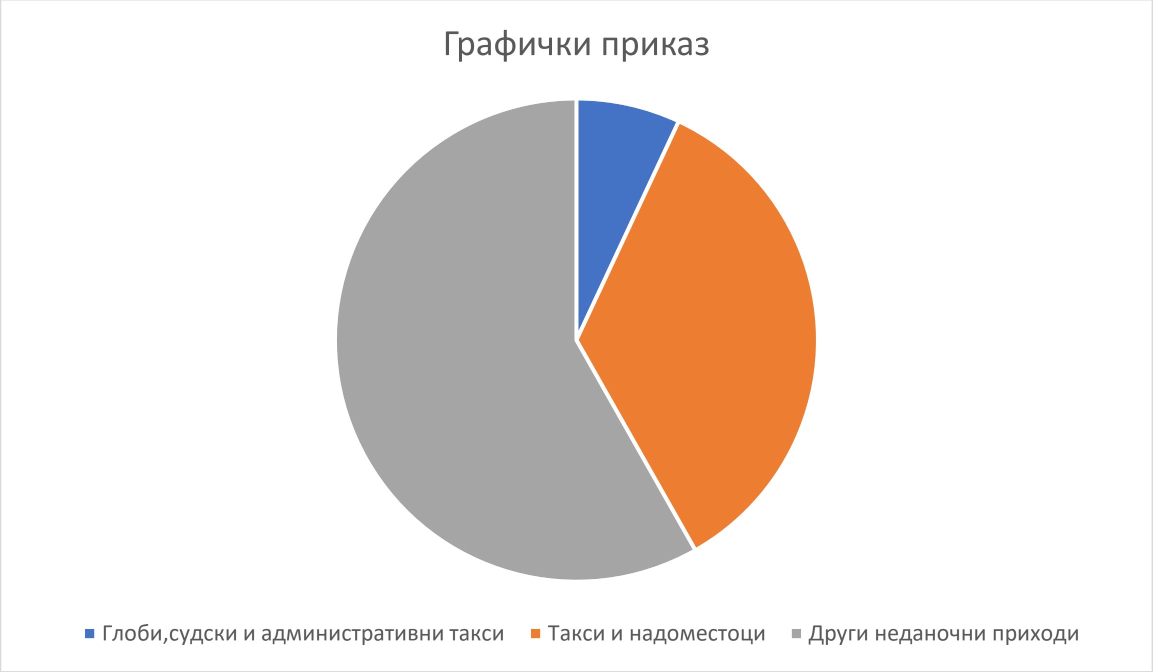

КОЈА Е УЛОГАТА НА ТРАНСФЕРИТЕ ОД ЦЕНТРАЛНАТА ВЛАСТ ДОТАЦИИТЕ?

Највисок износ на трансфери е планиран за Блок дотации во износ од 1.224.781.048 додека пак, планираниот износ од трансферот од ДДВ изнесува 159.107.454, а износот на капитални трансфери изнесува 340.868.615 денари.

Блок дотациите за пренесени надлежности од централната власт се најзначајниот износ на трансфери кој го добива општината и со кој во значаен дел се финансираат пренесените надлежности за образование, култура и социјална заштита. Во продолжение е прикажана распределбата на овие Блок дотации по различни намени. Најголем износ од блок дотациите се однесуваат за основно образование и учествуваат во структурата со 51,66%, додека најнизок износ на блок дотации се забележуваат за култура во износ од 14.070.792 со учество од 1,15% во вкупните блок дотации.

Табела 5. Намена на блок дотациите и наменските дотации на општина по одделни надлежности (износ во денари и структура во %)

Намена на блок дотација	*Износ (денари)*	*Учество во вкупните трансфери од централната власт (во %)*
Култура	*14.070.792*	*1,15%*
Основно Образование	*632.743.000*	*51,66%*
Средно образование	*389.000.000*	*31,76%*
Детски градинки	*144.134.241*	*11,77%*
Домови за стари лица	*20.133.015*	*1,64%*
Противпожарна заштита	*24.700.000*	*2,01%*

Графикон 7. Структура на блок дотациите и наменските дотации по надлежности во Општина Битола(во %)

КАДЕ И КАКО СЕ ТРОШАТ ОПШТИНСКИТЕ ПАРИ?

Табела 6. Расходи на општините по економска класификација

Расход на сметка	*Износ (денари)*	*Структура (во %)*
Плати и надоместоци	*1.302.225.897*	*43,91%*
Резерви и недефинирани расходи	*1.700.000*	*0,06%*
Стоки и услуги	*610.087.031*	*20,57%*
Каматни плаќања	*2.700.000*	*0,09%*
субвенции и трансфери	*169.993.847*	*5,73%*
Социјални бенефиции	*5.000.000*	*0,17%*
Капитални расходи	*859.421.525*	*28,98%*
Отплата на главница	*14.500.000*	*0,49%*

Особено е важно каде и како се трошат локалните ресурси. Локалните расходи се директно поврзани со обезбедувањето на потребните добра и услуги на граѓаните – затоа нивната структура и начин на распределба е особено важно да бидат транспарентно преставени. Во продолжение се преставени клучните расходи на општината за 2025 година.

Во наредниот период најголем износ на расходи ќе се потрошат за плати и надоместоци во износ од 1.302.225.897 ден., односно 43,91% од структурата на вкупните расходи, капитални расходи во износ од 859.421.525 денари или околу 28,98% (кои во најголем дел се планирани за реализирање на проекти за изградба и реконструкција на улици и патишта, изградба и реконструкција на водоводни мрежи, изградба и реконструкција на канализации и изградба и реконструкција на други објекти, изградба и реконструкција на капацитети од енергетиката и сл.) и стоки и услуги со учество од 20,57% или 610.087.031 денари. Најнизок износ на расходи општината издвојува за отплата на главнина, со 0,49% учество во вкупните расходи на Општина Битола.

Графикон 8. Структура на расходи на Општина Битола по економска класификација (во %)

КОЛКУ ПЛАНИРА ДА ПОТРОШИ ОПШТИНАТА ЗА СЕКОЈА ОДДЕЛНА НАДЛЕЖНОСТ/ПРОГРАМА - УСЛУГА ЗА ГРАЃАНИТЕ ?

Во продолжение се претставени клучните планирани програми на општинските средства по секоја од надлежностите – услугите кои треба да ги добијат граѓаните.

Највисок износ на расходите од општинската сметка за издвојува за образование од 987.598.266 денари, комунални дејности 621.760.906 денари и социјална заштита и заштита на деца во износ од 289.323.407 денари.

Табела 7. Вкупни расходи на Општина Битола по одделни надлежности (во денари и структура во %)

Вкупни расходи на општините на одделни надлежности	*Износ (денари)*	*Учество во вкупните расходи*
Совет на општина	*23.936.333*	*0,81%*
Изборни активности	*5.000.000*	*0,17%*
Градоначалник	*4.801.456*	*0,16%*
Месна самоуправа	*1.300.000*	*0,04%*
Општинска администрација	*258.605.920*	*0,87%*
Капитални расходи на општината	*4.900.000*	*0,17%*
Урбанистичко планирање	*8.200.000*	*0,28%*
Поддрашка на локалниот економски развој	*38.110.763*	*1,29%*
Поттикнување на развојот на туризмот	*5.000.000*	*0,17%*
Комунални дејности	*797.913.267*	*26,90%*
Култура	*14.076.000*	*0,47%*
Спорт и рекреација	*67.879.667*	*2,29%*
Образование	*1.152.034.428*	*38,85%*
Заштира на животна средина	*19.017.301*	*0,64%*
Противпожарна заштита	*55.062.363*	*1,86%*
Родова еднаквост	*1.600.000*	*0,05%*

Табела 8. Расходи по програми по надлежност - Општинска администрација (во денари и структура во %)

Општинска администрација	*Износ (денари)*	*Учество во вкупни расходи од оваа надлежност (во %)*
Е0-Општинска администрација	*258.605.920*	*93,71%*
ЕА Капитални трошоци на општина	*17.364.700*	*6,29%*

Вкупните расходи кои се наменети за работата на Градоначалникот изнесуваат 4.801.456 денари и истите во себе вклучуваат плати и надоместоци на градоначалникот, тековна резерва на градоначалник и трансфери, додека трошоците за месна самоуправа изнесуваат 1.300.000 денари.

Графикон 9. Расходи по порограми по надлежност -Градоначалник со две програми

Табела 9. Расходи по програми по надлежност - Урбанизам/урбанистичко планирање (износ во денари и структура во %)

Урбанистичко планирање	*Износ*	*Учество во вкупните расходи од оваа надлежност (во %)*
Ф1 Урбанистичко планирање	*8.200.000*	*100%*

Расходите издвоени за комунални услуги во износ од 797.913.267 денари, имаат за цел да ги помогнат активностите како:

- одржување на урбана опрема,
- снабдување со вода, одведување и пречистување на отпадни води,
- одржување јавна чистота и јавно зеленило,
- одржување и заштита на локалните патишта, улици и регулирање на режим на сообраќајот,
- изградба на јавно осветлување,
- изградба на простори за паркирање,
- изградба на систем за водоснабдување,
- паркови и зеленило, урбана опрема итн.

Табела 10. Расходи по програми по надлежност - Комунални дејности (износ во денари и структура во %)

Комунални услуги	*Износ*	*Учество во вкупни расходи од оваа надлежност*
Ј2 Одведување и пречистување на отпадни води	*0*	*0%*
Ј3 Јавно осветлување	*59.500.000*	*21,3%*
Ј4 Јавна чистота	*20.000.000*	*7,16%*
Ј5- Јавен локален превоз на патници	*2.452.123*	*0,87%*
Ј6- Одржување и заштита на локалните патишта, улици и регулирање на режим на сообраќајот	*34.525.042*	*12,36%*
Ј7- Одржување и користење на паркови и зеленило	*30.000.000*	*10,74%*
Ј8-Други комунални услуги	*18.100.000*	*6,48%*
ЈД-Изградба и реконструкција на локални патишта и улици	*67.646.000*	*24,22%*
ЈФ- Изградба на сообраќајна сигнализација	*3.150.00*	*1,13%*
ЈИ- Изградба на систем за одведување,прочистување на отпадни води	*8.654.490*	*3,1%*
ЈЛ- Други комунални услуги	*30.024.079*	*10,75%*

Во програмите за локален економски развој преовладуваат издатоци за проекти за поддршка за ЛЕР во износ од 33.134.131 денари.

Преку оваа програма се планира: поддршка на проекти и кофинансирање во соработка со Центарот за развој на пелагонискиот регион, соработка за локален волонтерски совет и совет за млади, проект за почиста Битола, и реализација на проектите Креирање на можности за работа на сите, ОКР-СРЦ и др.

Во поглед на средствата кои се планираат за реализација на активности од културата истите е планирано да се распределат на активности - поврзани со културни манифестации ,поддршка на локалната Јавна установа КИЦ и Зоолошката градина од Општина Битола.

Табела 11. Расходи по програми/ надлежност – Култура (учество во ден. и %)

Култура	*Износ(денари)*	*Учество во вкупните расходи од оваа надлежност во %*
К3-Музејска и кинотечна дејност	*37.549.589*	*65,59%*

К4- Културни манифестации и творештво	*17.076.000*	*39,19%*
КА- Капитални расходи во култура	*120.000*	*0,22%*

Во расходите од програмите ЛО и ЛА се планирани средства за субвенционирање на спортските клубови и капитални расходи за спорт и рекреација (реконструкција на спортски игралишта во ОУ, мултифункционален спортски комплекс, реконструкција на комплекс на спортска сала, изградба на велосипедски патеки и др.)

Графикон 12. Расходи по програми по надлежност – Спорт и рекреација (учество во %)

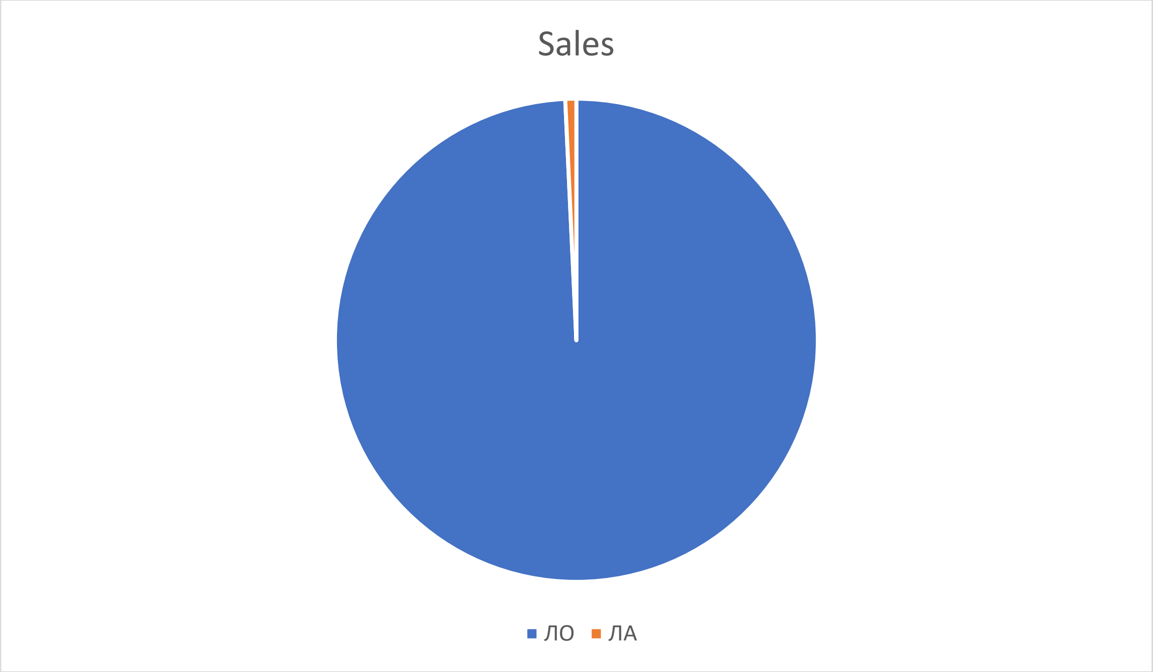

Во расходите за образование преовладуваат трошоците за основно образование кои зафаќаат околу 61,36% и за средно образование со 37,47% . Ваквите расходи имаат за цел да овозможат редовно функционирање на основните и средните училишта.

Табела 12. Расходи по програми по надлежност – Образование

Образование	*Износ(денари)*	*Структура (во %)*
Н1-Основно образование	*706.895.653*	*61,36%*
Н2-Средно образование	*431.665.580*	*37,47%*
НА-Основно образование (капитални расходи)	*8.046.195*	*0,70%*
НБ- Средно образование (капитални расходи)	*5.427.000*	*0,47%*

Во програмата за социјална заштита најголем дел од средствата ќе се распределат за детски градинки со учество од 66% од буџетот во рамките на оваа програма.

Табела 13. Расходи по програми по надлежост – Социјална заштита

Социјална заштита	Износ (денари)	Учество во вкупните расходи од оваа надлежност во (%)
В1- Детски градинки	257.610.261	76,94%
ВА- Социјална заштита и заштита на деца (капитални трошоци)	18.540.000	5.54%
В2- дом за стари лица	58.419.554	17,47%
ВБ-Капитални расходи	160.000	0,05%

КАКО СЕ РЕАЛИЗИРА ОПШТИНСКИОТ БУЏЕТ?

Реализацијата на општинскиот буџет е важен индикатор кој е поврзан со остварување на планираните приходи и расходи во изминатиот период. Исто така ја покажува очекуваната реализација/трендот на реализаија на општинските буџети.

КЛУЧНИ БУЏЕТСКИ ДОКУМЕНТИ - како можат граѓаните да ја следат реализацијата на општинскиот буџет ?

Кои се клучни буџетски документи?

- Буџетскиот календар ги дефинира роковите за планирање на општинскиот буџет, каде што се опфатени сите активности поврзани со подготвување на буџетот, извршување на буџетот низ финансиските извештаи или следење на извршувањето на буџетот од општинската администрација.
- Буџетскиот циркулар ги содржи инструкциите за изработка предлог-буџет од страна на буџетските корисници и го доставува Министерството за финансии.
- Предлог-буџетот е подготвен од страна на градоначалникот (општинската администрација) во кој се планираат годишните приходи и годишните расходи и кој треба да биде одобрен од страна на советот на општината.
- Предлогот на планот на програмите за развој ги содржи среднорочните проекции на одобрените средства по одделни буџетски програми и потпрограми, годините во кои тие ќе се реализираат и изворите на финансирање, односно буџетите.
- Буџетот е акт на локалната власт со кој се планираат годишните приходи и други приливи и се одобруваат годишните расходи и други одливи на државата или на општината.
- Месечните извештаи ги содржат податоците за вкупните тековно-оперативни и капиталните приходи и расходи за претходниот месец за коишто се однесува извештајниот период.
- Кварталниот извештај К1 ги содржи податоците за вкупните тековно-оперативни и капиталните приходи и расходи за претходните три месеци за коишто се однесува извештајниот период, согласно со економската класификација на приходи и расходи по сметки и збирно.
- Кварталниот извештај К2 ги содржи податоците за сите неподмирени обврски, како и за неподмирените обврски по видови и по ставки, со состојба на последниот ден од претходниот квартал.
- Кварталниот извештај К3 ги содржи податоците за задолжување и информациите за промените на состојбата на секое задолжување во претходниот квартал, како и промените на состојбата на издадените гаранции и податоци за долгот на јавните претпријатија кои се основани од општините.
- Полугодишниот извештај ги содржи податоците за вкупните тековно-оперативни и за капиталните приходи и расходи за претходните шест месеци за коишто се однесува извештајниот период.
- Годишниот извештај ги содржи податоците за вкупните тековно-оперативни и капиталните приходи и расходи, за една година за кои се однесува извештајниот период.